

МАЙСТЕР НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ – СЕРГІЙ ТАНАДАЙЧУК

В Музеї історії міста Бердичева в окремій залі розміщено експозицію робіт майстра народної творчості Сергія Танадайчука. Тут експонуються панно, малюнки на полотні, клейонці, дощці, платівках, витинанки, витинанкові іграшки та колекція авторських дитячих іграшок. Майстер народної творчості художник - самородок Танадайчук Сергій Васильович народився 9 травня 1963 року у селі Махаринці Козятинського району Вінницької області. Ще не виповнилося Сергієві й року, як помер його батько. А в 13 років він залишився без матері. Єдиний світлий спогад дитинства — як він з мамою робив витинанки. Це, мабуть, звідти пристрасть до художньої творчості. Материні розписи, що прикрашали оселю, народні пісні, чарівна навколишня природа пробуджували у Сергія потяг до пізнання краси, до творчості.

Малого Сергія направляють до інтернату. Це були, як він сам вважав, найгірші його роки. Тихого, хворобливого хлопчика ображали всі. Мабуть, тому пізніше Сергій так горнувся до цих дітей-сиріт, так хотів зігріти їхнє сирітське життя. Більш за все на світі любив малювати, але заради шматка хліба вступив до ПТУ.

Хист до творчості проявився у Сергія Танадайчука ще в дитинстві. У 19 років Сергій їде у знамениту Петриківку, відому своїм народним мистецтвом — петриківським живописом. Тут він пристрасився до народної творчості. Зрозумів: народне — це його. І ще — це не те, що лежить на поверхні, а значно серйозніше. Почав багато читати, вивчати глибокі витoki. Хотілось виразити себе, якраз себе. Згодом закохався в трипільську культуру — виготовляв витинанки, складав віршовані рядки до картин. Люди знаходили в його творчості і думку, і філософію. Його малюнки возили у Францію, ними зацікавився американський посол [5]. У середині 1995 року в міськрайонній газеті «Земля Бердичівська» розпочинається публікація серії малюнків майстра, яка знайомить широке коло читачів газети з його творчістю.

В це й же час в нього немає ні власного житла, а ні майстерні. Сергій Васильович був з породи диваків, з тих людей, яких буквально не цікавить матеріальний бік життя. Щоб підтримувати свої сили йому вистачало каші, картоплі в мундирах та інколи шматок м'яса. У його помешканні, у маленькій кімнатці в будинку по вулиці Димитрова немає місця для ліжка, для шафи — геть усі кутки зайняті дошками, рамками, чистими полотнами, картинами, банками з фарбами. Його не розуміли дорослі, зате його розуміли діти, особливо, з інтернату. Адже при зовнішній бідності й невибагливості таку люди мають те, чого не купиш ні за які гроші, — вони мають змогу перебувати поза земним

виміром часу, мандрувати у глибину тисячоліть. Такий стан душі деякі філософи влучно називають «свободою в істині». Це той життєвий ідеал, до якого має прагнути кожна людина, оскільки в цьому світі вона єдина духовна істота [5].

В Бердичівському інтернаті він створює гурток, де навчає дітей творити витинанки, орнаменти, розписувати крашанки, малювати хід Сонця, Матір-Берегиню, відкривати таємницю давньоукраїнських оберегів (символів-знаків) і ще багато чого з культури наших далеких предків. Образ Берегині-Матері присутній у багатьох композиціях: у квітах, деревах вгадується постать жінки з піднятими вгору руками.

Майстер народної творчості Сергій Танадайчук наречений у мистецьких колах чаклуном лінії, кольору і слова. Важко сказати, що чому передує у його таланті: лінія і колір — слову, чи навпаки... Головне в тому, що митець досягає синхронності художніх засобів вираження у різних видах народно-ужиткового мистецтва (розпис, пластика, писанкарство, витинанка) і навіть поетичного слова: Ми частка природи, ми діти природи, а не царі...[4,с.3]

Невлаштованість життя, необхідність малювати гасла і плакати, фарбувати огорожі, працювати двірником — жодним чином не принижують його. Поряд з цим Сергій бере участь у всеукраїнських виставках, входить повноправним членом у столичні кола художників, оформляє книги знаних письменників, таких як Сергія Плечинди «Міфи давньої України». Презентація цієї книги відбулась у березні 1998 року в приміщенні загальноосвітньої школи №3.

Сергій Васильович на протязі досить короткого часу видає близько 30 випусків книг у серії «Бердичівське народне мистецтво», пропагуючи творчість талановитих наймолодших земляків, особливо тих, позбавлених родинного затишку. Сергій Васильович — член Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Також він був організатором та головою міського клубу народної творчості «Сонце». «На Україні така сила — силенна краси, що душа завмирає од захвату...» — поставив епіграфом до однієї з власних книжок [4].

Майстер працював у багатьох техніках — це і декоративний розпис по дереву, форми малої пластики в гончарстві, народне малярство та графіка, але особливу увагу привертають його витинанки.

Окремий стенд мистецької зали займають витинанки. Витинанковим композиціям майстра притаманні щира безпосередність та риси наївного символізму. Прочитати і

зрозуміти символіку прадавніх українців, донести ці знання до глядача через мистецтво ліній та кольору — таку мету ставить перед собою художник. Сергій Танадайчук склав казку « Як з'явилась витинанка»: «Якось ввечері в одному українському селі сиділа під хатою дівчина. Вона про щось мріяла. А мріяла вона про свого коханого, який давно вже пішов у далеку країну і не повертається. Минала хвилина за хвилиною, та й наступила ніч, але дівчина не помічала цього. Раптом затріпотів біля неї голуб і сів на коліна. Дівчина не сполохалася, бо то був їхній голуб. Але він зараз прилетів із далеку, бо брав його із собою хлопець — коханий дівчини. Приніс голуб на шматку паперу вісточку. Вона сповіщала, що хлопець живий – здоровий, і незабаром повернеться в село. Дівчина довго думала: «Яку б це відповідь дати...» Зайшла вона до хати, взяла ножиці й почала витинати узор на складеному папері. І як розгорнула папір, то побачила гарну – прегарну витинанку. Прив'язала дівчина витинанку до голуба, і він поніс в далекий край вісточку до коханого. Коли ж він повертався додому, то ніс цю витинанку із собою. Як заходив у села, то всім показував її. Люди дивувались чарівному узору. І де проходив хлопець, там усі починали робити таку ж красу. Так на з'явилась витинанка»[3,с.45].

Художник малює олійними фарбами на полотні. Його твори не схожі на роботи інших майстрів. Світ образів С. Танадайчука — казковий, чарівний, фантастичний. В основі його лежать легенди давньої України, символічна мова наших пращурів. У великих за розміром панно майстра фантастичне — життєве, реальне — фантастичне. Усе так, як у казці: звірі, дерева, квіти, птахи діють, розмовляють, борються за добро. Художник став неабияким знавцем української минувшини, подарувавши нам численні народні розписи, витинанки, іграшки, глибоко закорінені в українську міфологію.

Зиму любив фотографувати. І хоч було йому несолодко в самотині, проте за підготовкою книжок і суто мистецьких робіт геть чисто забував про їжу, сон, хвороби. Був він філософом у творенні казок, текстівок, поетичних мініатюр. Сповнена роздумів збірка «Початок» (Київ, «Соборна Україна», 2001), яка виявилася для нього чи не останнім прижиттєвим виданням [4].

Помер Танадайчук Сергій Васильович 29 липня 2002 року на 40-му році життя після тяжкої хвороби. Декілька проведених операцій не допомогли — хвороба виявилася сильнішою. Похований Сергій Танадайчук у Бердичеві на міському кладовищі.

Колись одна столична газета запитувала у Сергія, чи, мовляв, не обділило його життя. На що він відповів: «Знаєте, я був і залишаюся дитиною. Нехай хтось з чоловіків колекціонує жінок, автомобілі, копить гроші, п'є вишукані вина, купує дорогі речі — це не

для мене. Моє бажання — прожити життя щонайбагатродніше. І ще я вважаю: не обов'язково робити добро, достатньо не робити зла» [1].

За своє коротке життя Сергій Танадайчук не встиг отримати ані високих звань, ні офіційного визнання. Він жив тихо серед нас, майже непомітно, щоденно творив високе мистецтво, а його життєве кредо обмежувалося простим, як правда, бажанням: прожити життя доброчесно. Це йому сповна вдалось.

23 серпня 2008 року на могилі в урочистій обстановці відкрито пам'ятник Сергію Танадайчуку. Автор скульптури Валерій Ковальчук, викладач бердичівської художньої школи.

В Музеї історії міста Бердичева в окремій залі експонуються роботи Сергія Танадайчука, частина робіт зберігається у фондах музею. У музеї історії загальноосвітньої школи №3 створено стенд, присвячений талановитому художнику. Там же розміщено декілька його робіт.

Джерела і література:

1. "А в солов'я пісня така: живи не вмирай..." // "Земля Бердичівська", №62 від 03.08.2002 р.
2. Витинанковий обрій Сергія Танадайчука. // Буклет з фоторепродукціями. Бердичів, 2008 р.
3. Витинанки. // Сергій Танадайчук. 2000 р. 48 с.
4. «Світ Танадайчука» // «Земля Бердичівська», від 07.09. 2009 р.
5. «Спадкоємець оріїв» // «Земля Бердичівська», №89 від 06.11.2003 р.